

Mer än en golfbana

- ta tillvara banans natur- och kulturvärden

Vattenriket®

Introduktion

För många golfspelare är naturupplevelsen lika viktig som själva spelet. Golfbanor är ofta belägna i natursköna områden, och eftersom endast en liten del av golfbanornas totala yta används för golfspel, är banorna på många håll en outnyttjad resurs. Genom olika åtgärder och ökad information skulle fler golfbanor kunna användas på ett mer effektivt sätt.

Sterf, som är de nordiska golfförbundens gemensamma stiftelse för forskning och utveckling, har under de senaste åren arbetat med begreppet multifunktionella golfbanor. Det vill säga en golfbana som förutom golfspel kan tjäna flera syften, exempelvis bidra till landsbygdsutveckling, natur- och kulturvård och biologisk mångfald samt tjäna som rekreationsytor för det rörliga friluftslivet. Kristianstads Golfklubb i Åhus arbetar sedan flera år tillsammans med Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike för att göra banan multifunktionell.

Gränsöverskridande samarbeten mellan golfklubbar och myndigheter, ideella föreningar och expertgrupper bidrar inte bara till ett effektivare och mer kreativt nyttjande av golfbanor. Samarbeten leder ofta till ökad kompetens och mer ekonomiska lösningar. Många av våra golfbanor ligger i natursköna områden, vid vindpinade kuster, småbrutna backlandskap eller inbäddade i lummiga skogar, så varför inte ge fler människor möjlighet att ta del av denna fantastiska miljö?

Naturvärden och biologisk mångfald

En golfbana med 18 hål är ungefär 65-70 hektar stor och det är bara en liten del som utgörs av själva golfhålarna med klippta ytor. Det är inte ovanligt att golfbanor anlagts på gamla kulturmarker, vid stränder eller i områden med gamla trädbestånd, vilket ger många golfbanor hög potential när det gäller att gynna den biologiska mångfalden.

På en mer grundläggande nivå är det viktigt att se över användningen av vatten, gödsel och bekämpningsmedel. Även klippningsrutinerna bör ses över, exempelvis om golfbanan har en speciell flora och inte minst om banan hyser sällsynta groddjur som nattetid och tidiga morgnar uppehåller sig på de klippta ytorna.

För att kunna gynna golfbanans växt- och djurliv är det viktigt med kunskap. Kanske finns lokala experter eller någon kunnig från golfklubben kan hjälpa till att inventera växter, djur och naturvärden? Mot bakgrund av resultatet kan en skötselplan tas fram med prioriteringar och förslag på åtgärder.

Många golfbanor har gamla trädbestånd och solitära jätteträd med god tillgång på död ved. Prioritera gärna sydvända bryn där marken snabbt värms upp och lämna döda och döende träd vilket gynnar många insekter, inte minst vedlevande arter. Dessa miljöer är ofta även rika på svampar och lavar, hålhäckande och insektsätande fåglar. I mer öppen, eller biologiskt fattig miljö kan en rishög läggas upp, en så kallad faunadepå, för att gynna den biologiska mångfalden.

En annan av golfbanans viktiga miljöer, som kan anläggas eller vidareutvecklas, är våtmarker, bäckar och dammar. Vatten lockar ofta groddjur och de kan även bli lämpliga häckningsmiljöer för änder. Undvik inplantering av kräftor eftersom de går hårt åt groddjursfaunan.

Uppsamling av gräs i samband med ruffarnas klippning gynnar bland annat ängsblommor och insekter.

Stor fladdermus

Fladdermöss gynnas av småbrutna parklandskap som är rika på insekter.

Vanlig padda

Lekvatten för groddjur

Allmän ängssmygare på våddkling

Årstadstads Golfklubbs golfbanor i Åhus

Gröngöling

Hålbyggande fåglar

Döda och döende träd

Sanddöla

Påfågelläga

Guldstekel

Pukvete

Kulturvärden

En stor del av våra golfbanor ligger på gammal kultur- och jordbruksmark och de flesta har lämningar från äldre tider. Det kan röra sig om stengärden, gravhögar eller kulturbyggnader som kvarnar och torp. Men det kan även gälla mindre i ögonfallande lämningar som järnvägsbankar, rösen eller inhägnader.

Ibland kanske spåren från gånga tider är dolda och då kan en arkeologisk undersökning vara till hjälp. Inte minst vid nyanläggning är en ordentlig undersökning viktig. Samarbeten med riksantikvarieämbetet, museer och lokala hembygdsföreningar ger kunskap om kulturvärden och här kan man även få praktisk hjälp att renovera och synliggöra historiska lämningar på golfbanan.

På många golfbanor har fornlämningar och gamla stenmurar en framträdande plats.

Den multifunktionella golfbanan

Den multifunktionella golfbanan är inte bara en plats för golfspel. Här finns utrymme för en rad olika aktörer som genom kontinuerlig dialog och samarbeten kring olika projekt gör golfbanan till en levande miljö som präglas av ömsesidig hänsyn.

Här finns goda möjligheter för rekreation som löpning, ridning och vintertid skidåkning. Men också plats för till exempel brukshundsklubbar och annan föreningsverksamhet.

Golfbanans biologiska kvaliteter kan förbättras genom aktiva naturvårdsåtgärder som harvning, plantering eller anläggning av våtmarker. Dessa värden kan åskådliggöras och locka besökare exempelvis genom guidade blomstervandringar, svampplockning, fågelskådning eller fältpredrag av experter.

På många håll står golfbanornas lokaler mer eller mindre oanvända vintertid. Då skulle kök och restaurang kunna användas för sociala arrangemang, till exempel matlagningskurser eller frågesportskvällar.

Så här gjorde vi i Åhus

- Flora- och faunainventeringar.
- Skötselplan till förmån för naturvärdena.
- Försöksytor på golfbanan där olika metoder av markberedning testas för att gynna den lokala insektsfaunan.
- En promenadstig för allmänheten på golfbanan, med stigmärkningar och informationsskyltar.
- Uteklassrum och utemuseum i anslutning till banan, med fokus på traktens natur och kultur.
- Årliga floravandringar på banan.

De sandälskande insekterna gynnas av blottad sand. På Kristianstads Golfklubb i Åhus harvar, plöjer och gräver man i ruffen för insekternas skull.

Foto: Carina Wettemark

Foto: Carina Wettemark

Foto: Carina Wettemark

En multifunktionell golfbana ger utrymme för en rad olika aktiviteter, till exempel skolverksamhet, insektsstudier och floravandringar.

Information om golfbanans natur- och kulturvärden kan göra golfundan rikare.

Information och tillgänglighet

För att den multifunktionella golfbanans potential ska kunna utnyttjas till fullo är tillgänglighet och information om områdets värden en viktig del.

Tillgängligheten ute i fält kan exempelvis underlättas genom att anlägga ett markerat stigsystem, bygga broar över vattendrag eller anlägga nya vägar. Förutom att öka tillgängligheten kan besökare på detta sätt styras till önskade områden.

För att skapa intresse, sprida kunskap och undvika konflikter, är det viktigt med bra och lättillgänglig information. Denna kan ges på skyltar utmed en vandringsled, vid ett kulturminne eller läggas ut på klubbens hemsida. Fågelliv, flora och kulturhistoria är populärt så varför inte berika klubbens banguide med kort information om de olika golfhålens växt- och djurliv eller de spår vi idag kan se av det gamla kulturlandskapet.

Det här är en guide till dig som jobbar med skötsel och planering av golfbanor. Här finns tips på hur din golfbana kan få mervärden för såväl golfare och vandrare, som växter och djur.

Broschyren är framtagen av Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike som en del i projektet "Multifunktionell golfbana med unika natur- och kulturvärden". Projektet delfinansieras av Sterf - Scandinavian Turfgrass and Environment Research Foundation. Biosfärkontoret samarbetar sedan flera år med Kristianstads Golfklubb i Åhus för att skapa en multifunktionell golfbana. Läs mer om projektet på hemsidan.

www.vattenriket.kristianstad.se

Sterf

Vattenriket